

Kratkočasno berilo.

Národna pripoved od kovača.

Neki oče je imel sila močnega sina. K čevljarjem ga dá; misli si namreč, da bo brez velikega truda dobro čevlje narejal. Pa kakor je dreto v roko prijel, jo je že utergal. Mojster ga na zadnje od sebe spodi, in mu reče: „Jez te ne morem rediti, pojdi drugam, in ker si tako močan, pojdi za kovača“. Svét mu dopade, pa tudi pri tem ni dolgo ostal; ko je bil s kladvom na nakovalo udaril, se je vse potreslo in nakovalo v tla pogreznilo. „Zberi si plačilo“, mu reče kovač, „kakoršno si hočeš, da le od mene greš“. Če že mora biti, naj pa bo, si misli mladi kovač. Reče tedaj gospodarju: Isti železni kol, ki zad za hišo leži, mi dajte za plačilo. Mojster vesel, se ga tako hitro znebiti, veli šest hlapcom, da naj mu po kol gredó. Butec (tako so ga imenovali) ravno zraven pride, ko se hlapci silno s kolom trudijo, toda še nepremaknejo ga ne. „Kaj si igrate, kakor bebeci“, jih butec nagovori, ki dvigne kol, in ž njim odide. Več ga ni bilo nazaj. Šel je namreč po svetu s trebihom za kruhom. Ko pride že v tretjo deželo, in ravno po nekem gojzdu gré, zapazi človeka, ki je smreke s koreninami ruval. Koj sta si bila prijetla. Oba gresta zdaj naprej, da v sedmo deželo prideta. Gresta memo nekega mlinarja, kar ugledata mlinarja, si z mlinskimi kamni igrati. Kviško jih je lučal, in potem z rokami lovil. Še s tem se soznanita. Potem se skušajo, kdo zmed njih bo kamen naj višje zagual. Naj pred ga mlinar zažene;—eno uro so čakali, da kamen nazaj prileti; zdaj ga zalúči smrekar, še dalj ga ni bilo nazaj; in zdaj pride versta na kovača, zažene ga — in tri dni čakajo, da nazaj prileti. „Vsi trije smo močni dovolj, da se vseh velikarov ne bojimo“, so si mislili, ter gredó dalje po svetu. Neki dan jo korakajo memo silnega gojzda, stal je na desni strani visok velik grad. V grad jo mahnejo, lepo stanovanje in dovelj živeža najdejo, ker tū ni nobeden bival — zavoljo strahov. Ostanajo tū, in se pogovorijo, da bo vsaki dan eden kosilo kuhal, in kadar bo skuhal bandero na streho postavil v znamenje unima dvéma, ki gresta na lov, da je čas jest iti. Pervi dan mlinar kuha, že hoče bandero na streho postaviti, kar pride berač, in malo mesá prosi.

Mlinar mu ponudi kosček mesá, berač ga pa na tla spusti, in kuharja lepo prosi, da bi mu ga pobral, ker je star že sam, in se več pripogovati ne more. Mlinar se stegne po mesó, kar berač popade kovačev kol ter kuharja hudo mlati začne. Ne spomni se revež ubogi, kdaj da bi bil tako zlo namahan. Berač ga na pol mertvega pusti, in zbeži. — Lovca že težko čakata, in pazita, kdaj bi bandero zagledala. Ali nista ga dočakati mogla, ker sta že preveč lačna bila, gresta tedaj proti večeru domú. Zlo sta bila jezna, ko vidita pajdaša na pol mertvega na tleh ležati. Utolažiti ju je mislil, ko jima jame pripovedovati, kaj se mu je pripetilo, ali pri njima je le maloserčnež ostal. Potem mu rane obežeta in posteljo napravita. Drugi dan kuha smrekar kosilo in kovač gré sam na lov. Enaka se smrekarju primeri. Škrat namreč, ki je podoba starčka na se vzel, ga ravno tako s kolom namaha, kakor včeraj mlinarja. Kovač težko čaka, kdaj da bi bandero ugledal, pa zastonj je čakal. Gré domú, ko le nič ni bilo. Vès jezen, ko vidi smrekarja na tleh ležati, ga ozmerja rekoč: „Vidim, da nista oba za nič! Jutro bom pa jaz sam domá ostal, bom vidil, kaj se bo meni prigodilo“. Res ostane, pa komaj je mesó kuhano, že pride starec, in ga prosi božjega darú. Godernjaje mu podá kosček mesá, in mu veli urno se pobrati. Tudi danes mu je mesó z roke ušlo, tudi danes prosi, da bi mu ga pobral. „Kaj, se zadere kovač, boš tako lén, da ga še sam pobral ne boš“, in že mu neusmiljeno s kolom pleča boža. Komaj mu berač uide. Zad za gradom se v tla pogrezne. „Tū imata le — se togotí nad unima dvéma — jez sem mu pa dal, kar mu je šlo“. Ko bolnika ozdravita, grejo gledat, kje bi bila luknja, v katero se je starec v zemljo pogreznil, in strašno brezno zapazijo. „Jeden se mora v dno po vervi

spustiti“, veli kovač tovaršema, pa obadva se branita, na zadnje vendar le privolita. Privežejo tedaj verv na skalo, zraven pa zvonec, da bi tisti, ki se noter spustí, pri kaki silni nevarnosti pozvonil. Mlinar poskusi napred, potem smrekar, pa oba sta kmali pozvonila in nazaj prišla. Poslednjič se kovač sam spustí. Sabo vzame tudi železni kol, da bi se v nevarnosti branil. Ko do dna pride, otiplje železne vrata s težkim pahom. Močno s kolom po njih udari, podere jih, pa čudo! Nov svet se mu odpre, nova zemlja, vse je veliko lepše kot na naši zemlji. Ko se kovač enmalo zavé, gré naprej. Zapazi tri gradove, prvi je bil srebern, drugi zlat, v tretjega se ni mogel ozreti, tako se je svetil. Premišluje, kaj mu je storiti. V vse tri gradove sklene iti. (Konec sledí.)

Černe bukve.

Ni davnej, kar je gospodinja A. F. iz B—š—, ko je nesla k apnénci delavcem jesti, dala malega hišnega psa va-njo vreči, da je uboga žival živa v ognji se pekla in strašne bolečine terpela, preden je poginila. Zakaj je to storila, nam nobeden povedati ni mogel; ali da bi mu več jesti ne dajala, ali zavoljo kake vraže, da bi se „apno srečno skuhalo“ *), ne vémo; to pa vémo, da strašno neusmiljenega serca mora biti, kdor je v stanu ubogo žival tako grozovito končati! Ako se hočeš kake živine znebiti, končaj jo hitro kakor si bodi, pa ne terpinči je, preden jo umoriš, in ne kaži tako očitno, da tudi do človeka je neusmiljen, komur se ne smili živina. Ko bi ta ženska v Terstu bila, bi jo bila gosposka gotovo ostro pokorila; ker je pa pri nas ni doletela nobena kazen, jo zapišemo v „črne bukve“ s tistim vred, ki je na nje ukaz vergel pšička v apnéncu, čeravno se sedaj sramuje in se noče izdati, kdo da je bil, ker vsi pošteni, ki so vidili to terpinčenje, so se hudovali nad hudobno babo in njenim pomagačem. — Iz Istre.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Istre 9. julija. S—c. Sliši se govoriti od nove škofije, ktera se ima v kratkem osnovati. Škof iz otoka Kerk-a (Veglia) ima namreč premeniti svoj tukajšni sedež s sedežem v Reki, in odtod vladati ne le samo dosedaj oni škofii podložne otoke jadranskega morja: Kerk, Cres in Lošinj, temuč tudi dosedaj pod teržaško škofijo spadajoče tehantije: Jelšane in Kastvo. Ta nova škofija, liburniška imenovana, ima spadati pod deželno poglavarstvo v Terstu; Poreška škofija se pa ima sčasoma zediniti s Teržaško-Kopersko. Res lep in hvale vreden namen, — še lepši pa, ako se uresniči! — Pred malo dnevi se gré čvetero fantičev v cepiško jezero **) kopat; eden izmed njih, zal fant iz Cepič, okoli 20 let star, gré prederzno v čedalje globokejo vodo, kar zabrede do kolen v blato; voda mu pride v hip čez glavo. To viditi vsi plahi pobegnejo njegovi tovarši — zastonj molí nesrečnik neke trenutke roko iz vode na pomoč; al nihče ga ne reši smertne nevarnosti. To zvedši hitijo drugi ljudje na pomoč, pa že mertvega na suho izlečejo. — Vsak si lahko misli žalost starišev! Stari in mladi, čujte nad življenjem svojim! Z vodo ni norčevati se. Posebno pa vi stariši, ne pustite nikdar svojih otrok brez pametnega človeka v vodo, in zlasti v takošno vodo ne, ker se tudi takemu lahko nesreča primeri, ki zna dobro plavati. Koliko takih so že tudi požerli valovi! Kopati se poleti v hladni vodi je zdravo res in zdravejše kot marsiktero zdravilo iz lekarnice, — al kopaj se le v vodi, ki ti ne gré nikjer čez glavo; tudi kdor plavati zná, je varniši v majhni vodi. —

*) Vulcano canem sacrificavit, ut calcis fornax, haberet felicem eventum. Pis.

**) Cepiško jezero je dvě uri deleč od grada Belaj-a proti Plo-minski luki. Pis.

Iz Trate 9. julija. Pr. Že skor celi teden pri nas več ali manj dežuje; ali necojšnja noč je bila takošna, da tudi zlo stari ljudje ne pomnijo take, in Bog daj, da bi se nikdar več ne ponovila. Eno na eno se je bliskalo ter gromelo, da se je vse treslo; ob polni devetih zvečer pa je vstal strašen vihar (tukaj ga „krivec“ imenujejo) in je tako razsajal, da je več kozolcov na drobne kose razklestil, in kar je nar bolj žalostno, sila veliko sadnega drevja ali v deblu razlomil ali s korenino izruval. Žalostno je danes viditi, ko preišči še nezrelo sadje po vertih hrustajo. Na slednjem vertu kako drevó žlahtnega sadja leži, in zlasti je ta nesreča enega gospodarja zadela. Večina sadnega drevja, kterelega lepo število njegovi vert lepša, je uničenega; zraven mu je vihar vezan kozolec z 10 oknji polomil. Ali mož, ki pozna ceno sadnega drevja, le pravi, da je pri sadji veliko več škode kot pri kozolcu, dasiravno zdaj pri spravljjanji žita kozolca neobhodno potrebuje. Res strašno je bilo. Bolj ko so bili kozolci napolnjeni, bolj jih je lomila sila viharja. Bog nas varuj vselej take nevihte!

Iz Semiča na Dolenskem 8. julija. Bog poverni blagim dobrotnikom darove nam namenjene! O da bi reveže sami vidili, kako so potrebni, kako milo jokajo in prosijo, gotovo bi še enkrat segli v žep, in bi še kaj privergli. Pa kaj hočem na dolgo hvaliti? Bog poverni tavžentkrat! In tudi kaj hočem na široko še prositi? Milo prosim: „dajte, dajte še, in se Vam bo dalo“, ker riba je velika. Škoda znabiti čez 150 tavžent, siromaki pa vsi; zato prosim. J. Volčič.

Iz Dobrove pri Ljubljani iz „šolskega dnevnika“ 12. julija A. P. — Ravno smo bili v šoli zbrani s 86 učenci, ko je prigromelo veličastno streljanje iz ljubljanskega grada v veselo znamenje srečnega poroda Njenega Veličanstva presvetle cesarice. Otroci so to precej zapazili in različno uganovali, kaj da bi bilo to streljanje. „Gromí, gorí“, pravijo nekteri; drugi mislijo: „Kamenje lomijo“ itd. — Nazadnje vendar neki deček vstane in pravi: „Cesarju streljajo!“ — Prav imaš, mu priterdim, in vsem skupaj po otročje razložim, kar jim je bilo vediti potrebno. Zapéli smo potem „cesarsko pesem“, in smo zraven še te le verstice v pisne knjižice zapisali in zopet prav krepko zapeli:

Bog ohrani, Bog obvari
Blago dete rojeno!
Rajska zarja naj obžari
Njega drago zibelko!
Združeni mu zakličemo:
Slava! slava! iz serca,
In še zopet ponovimo:
Živi srečna Avstrija!

Potem so dobili vsi pridniši učenci in učenke, ki so znali te verstice prav gladko iz glave povedati in njih pomen razložiti, zlate „spominike pridnosti“, in ko smo navadno šolsko molitvico odmolili in se zraven tudi presvetle cesarske rodovine spomnili, smo šli prav s pregretim sercom vsaksebi.

Iz Ljubljane. V saboto pred devetimi dopoldne je 21 strelav z ljubljanskega grada oklicalo mestu veseli prigodek srečnega poroda presvitke naše cesarice. Ob enajstih potem je bila v stolni cerkvi slovesna maša, ki so jo peli svetli knez in škof, po sv. maši pa se je pela zahvalna pesem. Vse višje deželске in vojaške oblastnije in mestna županija so se zbrale v cerkvi, ktera je bila polna tudi družih pobožnih iz vseh stanov. Prec potem se je mestni župan z mnogimi odborniki podal k Njih ekscelencii deželnemu gospodu poglavarju in mu v imenu mestjanov razodel serčne vošila zastran srečnega poroda, in ga prosil, naj bi jih blagovolil naznaniti Njih Veličanstvu na Dunaj. Telegrafno naznanilo, ki je v nedeljo došlo deželnemu gosp. poglavarju v Ljubljano in je bilo v pondeljek po vseh mestnih ulicah nabito, je povedalo, da novorojena cesaričnja je bila v nedeljo popoldne keršena in da je pri sv. kerstu ime Gisela (Ludevika Marija) prejela; presvitla mati in hčerka ste zdrave.

Novičar iz raznih krajev.

V spomin srečnega poroda presvitke cesarice so cesar pomilostili mnogo jetnikov in z milostjo to razveselili tisuč in tisuč žalostnih serc. Pisali so namreč prec v saboto ministrom, da odpušajo vso kazen vsem tistim, ki so zaperti zato, ker so se ukrivčili hudodelstva, da so razžalili ali cesarja samega ali kakega družega iz cesarske rodovine ali ki so motili javni pokoj (po §. 63 do 66. kazenske postave), kakor tudi tistim, kateri so se (po §. 300) zabavljivo obnašali zoper naredbe cesarskih gosposk ali druge puntali zoper cesarske ali občinske oblastnije itd. Vsi ti jetniki se imajo berž izpustiti, ravno tako tudi tisti, kateri še niso obsojeni, pa so enakih hudodelstev se ukrivčili pred tem dnevom in so tedaj zavoljo njih še le v preiskavi. Le za tiste ne velja to pomilostenje, kateri so se zraven gori imenovanih hudodelstev ali prestopkov še ukrivčili kakega drugega hudodelstva ali prestopka. — Verh tega so različne milosti došle tudi mnogim, ki so se leta 1848 in 1849 udeležili prekucij na Ogerskem in Erdeljskem, in katerim so cesar sedaj ali popolnoma odpuščali kazen ali jo pomanjšali, ali po postavah zapadlo premoženje jim sopet izročiti veleli. — Po novem višjem sklepu nima v letu 1832 oklicana in za vse druge družbe veljavna postava nobene veljave za take katoliške družbe, ktere se pod duhovnim vodstvom napravljajo le za pobožne in dobrodelne namene. — V tisti okrajni Erdeljskega, ktera se Mezöseg imenuje, je te dni toča blizo 40 vasi tako potolkla, da ne bojo imeli celó nobenega pridelka; tudi več ljudi in živine je ubila. — Okoli Verone in tudi v južnih Tirolih boleha terta spet, vendar se nadjajo saj srednjega pridelka. — Od kolere se, hvala Bogu, dosihmal letos še nikjer nič slišalo ni; le na Španjskem v Sevili nek zlo razsaja. — Počasi se sedaj pozveduje zguba bojniov v Krimu. Zgubo francozke armade smo unikat povedali. Po vradnih naznanilih so Sardinci zgubili v vsem skupaj okoli 2532 vojakov, Rusi pa po besedah Orlovih blizo 350.000. — Minister Palmerston je v poslednjem državnem zboru vediti dal, da vsled pariške pogodbe vprihodnje tudi nobena avstrijska družba ne bo imela nobene predpraviče za brodarstvo po Donavi. — Novica, da je rusovski car pomilostil Bakunina, se dosihmal še ni poterdila. — Na Turškem bojo napravili žandarje po francozki šegi. — Unidan sta se sv. oče papež in kralj napolitanski snidila v Porto d' Anziu in se pomenkovala o potrebnih preuredbah svojih deržav. — Na sv. Petra in Pavla dan so sv. oče prav prijazno sprejeli romarje avstrijsanske in jim v spominek podarili svetinje. — V Barceloni in Valadolidu so unidan delavci v nekterih fabrikah zlo razsajali terjajoči večjo dnino. — Te dni je došlo pismo v Monakovo, ktero je bilo 17 čevljev globoko v morji pisano. Topničar Vilh. Bauer, ki je našel ladijo, s ktero se zamore v morje potopiti in več ur pod vodo biti, je to 24. junija v luki pred mestom Kronštadt-om poskusil; dva rusovska pomorska oficirja, 8 mornarjev in en ključar so ga spremili v globočino morja. kjer so ostali 8 ur, pisma pisali in zdravice pili caru rusovskemu in prihodnjemu rusovskemu mornarstvu. — V Moču na Ogerskem je unidan 35 let stara mlinarica Sara Barat, judinja, rodila peterčke. Pravijo, da je bil mož kaj vesel, da so bili še le — 5 mescov stari in da niso bili še godni. — Strašna prigodba se pripoveduje iz mesta Königsberg-a; prvo noč po poroki najdejo nevesto z razjedenim vratom in obrazom mertvo v postelji, ženina pa je pod mizo strašna božjast lomila, pene je iz ust tišal itd. Kaj nek je bilo to? — pred mescom od steklega psa popadeni ženin je stekel to noč, in on in ona sta strašno smert storila.

Milodari za Blejčane. Iz Tujnic pri Kamniku 3 fl. 28 kr. — Gosp. J. Z. iz Č. 5 fl.